

Bonus Nuntium

A Koszta József Múzeum tudományos, muzeológiai, művészeti és művelődési online folyóirata

---

Szentesi mindennapok 1944 őszétől 1945 elejéig

Szabó Dániel*

*Koszta József Múzeum történész, régésztechnikus

Rezümé

Tanulmányomban Szentes és szűkebb környezetének II. világháború végi, közvetlenül a front átvonulása előtti mindennapjait mutatom be egészen az 1945-ös év elejéig, amikor a helyi viszonyok elkezdtek normalizálódni. Az eddigi helytörténeti művekkel ellentétben – miszerint gyors és harcoktól mentes volt a frontátvonulás - a városban jelentős harcok folytak le, melyekről a helyi Historia Domus mellett későbbi levéltári források is beszámolnak. Ezeket az összecsapásokat egy itt szolgáló magyar tiszt szemszögéből és az ő naplójának a segítségével ismertetem. Ezután a megszállást, a szovjetek és román katonák által elkövetett rablásokról és közállapotokról a levéltári forrásokban fellelt jegyzőkönyvek alapján nyerhetünk tisztább képet az 1944 végi kaotikus állapotokról. A tanulmányban szólok még a háborús károk felszámolásáról is és a helyi közigazgatás újjáalakulásáról, melyben nagy szerepet játszott dr. Négyesi Imre munkássága. Röviden kitérek a helyi politikai pártok újjáalakulására. A helyi sajtó ebben az évben egy rövid, pár számot megélt kommunista lap kiadását leszámítva nem volt Szentesen, így a tárgyalt időszak főként a levéltárban fellelt forrásokra, korábbi helytörténészek által elkezdett munkákra és a régió nagyobb lapjaiban a várossal foglalkozó forrásokra épül. Remélem, hogy ezzel a tanulmánnyal melyben új és eddig még nem publikált anyagok is bemutatásra kerülnek jobb képet tudunk kapni Szentes II. világháborút követő köz- és politikai állapotairól.

Előljáróban

Tanulmányomban a II. világháború végi Szentes mindennapjairól, a front átvonulásáról, a szovjet megszállásról, a pártok újjáalakulásáról valamint a hétköznapi élet újra indulásáról kívánok egy rövid áttekintést adni.

Szentes város Csongrád megye északi részén található. A város fontos folyói a Tisza és a Kőrösből eredő Kurca, mely kettévágja a települést. Első okleveles említésére 1332-ben Scenthus (Szentüs) formában került sor. Szentes 1836-ig földesúri joghatóság alatt álló mezőváros volt, majd 1848-ban elnyerte a rendezett tanácsú város státust. Csongrád vármegye központja 1883-1950-ig.¹

---

¹ Labádi 2000, 99-199.

A háború vége és a megszállás

A 2. Ukrán Front közeledtéig nem érték háborús károk. A bombázó kötelékek 1944 júniusától egyre gyakrabban jelentek meg és húztak el Szentest légtérén keresztül, de a város bombázására nem került sor, mivel nem volt a fő bombázási célpontok között.² A 2. Ukrán Front csapatai a trianoni országhatárt 1944. szeptember 23-án Battonya térségében érték el.³ A sík alföldi tájon a rosszul felszerelt⁴ és hiányos magyar és német csapatokkal szemben gyorsan haladtak. A magyar közigazgatás érzékelve a szovjet hadsereg közeledtét, elrendelte a főzőüstök és üstházak lefoglalását a katonaság részére,⁵ valamint elrendelte az állatállomány áthajtását a Tisza jobb partjára.⁶ Ezek az intézkedések kivül azonban nem történt nagyobb arányú felkészülés és a lakosságot sem evakuálták. Szeptember 25-én a középtiszai hadművelési terület kormánybiztosa dr. Molnár Imre⁷ még megtorló intézkedések bevezetését javasolta az állomáshelyüket elhagyó tisztségviselők ellen.⁸ Ezt a döntést később annyiban változtatták meg, hogy nem akadályozták meg, de nem is támogatták a lakosságot a menekülésben.⁹ A tisztségviselők nagy része és a polgármester is elhagyta Szentest.¹⁰ A városi pénztárat is elszállították a harcok kezdete előtt.¹¹

² Erről az időszakról bővebben lásd: Pusztai (2004), 59-79.

³ Számvéber (2007), 25.

⁴ Már a Makó környéki harcoknál is hiányos fegyverzettel vetették be a magyar honvédséget. A csapatok csak kézi fegyverekkel voltak ellátva a Vörös Hadsereggel szemben. Erről bővebben lásd: Halmágyi (1989), 38.

⁵ Magyar Nemzeti Levéltár - Csongrád megyei Levéltára, Szentesi Fiókleveletár (MNL CSML SZFL SZFL) V. 177, Polgármesteri iratok 2707/1944.

⁶ Az állatállomány áthajtásáról: MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok 2707/1944.

⁷ Személyéről életrajzi adat nem lelhető fel.

⁸ Dr. Molnár Imrét a minisztertanácsi jegyzőkönyvek alapján 1944. szeptember 13-án nevezték ki erre a posztra. Előde dr. Csitáry Emil nyugalmazott főispán volt. A jegyzőkönyvet bővebben lásd: <http://adatbazisokonline.hu/hu/adatbazis/minisztertanacsi-jegyzokonyvek-1867-1944/adatlap/59954> Letöltés időpontja: 2019. 02. 15. 13:00

⁹ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok 2730/3/1944.

¹⁰ A második világháború végén Kanász Nagy Sándor töltötte be ezt a tisztséget. Az elmenekülők számát 250 fő körülre becsülte Schneider Miklós. Schneider (1964), 7.; Egy 1944. november 24-én készült polgármesteri irat tételesen felsorolja, mely főbb tisztséget betöltő személyek hagyták el a várost. Itt összesen 16 főt neveznek meg. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2981/1944.

¹¹ Ezúton is szeretnék köszönetet mondani Tánzos Rolandnak a Szentesi Levéltár igazgatójának, hogy erre a forrásra felhívta a figyelmemet. A dokumentumból kiderül, hogy az akkori polgármester dr. K. Nagy Sándor utasítására 1944. október 7-én 6 órakor a város pénztárat elszállították. A pénzt faládba zárva Szabó Imre pénztárnok őrizete alatt vitték egészen október 11-ig. Ekkor a csoport elért a Vérmezőig, majd innen a Százhalombatta községhez tartozó Pannónia majorba érkezett Piti Péter gazdasági tanácsnok vezetésével. A csoport Veszprémbe akart eljutni, de a front közeledése miatt csak a Halápi majorig jutottak. Itt december 6-án a délutáni órákban a padláson elrejtették a 255 ezer pengőnyi kézpénzt és más meg nem nevezett értékeket. A pénz további hollétéről nincs adat. MNL CSML SZFL III. 2, A Kálmán család iratai. A szentesi tisztségviselők menekülése, a város kiürítése.; Az elszállított pénz mennyiségét Takács Edit 900 ezer pengőre becsülte. A pénztár útját a Csongrád, Kiskunfélegyháza, Kecskemét, Budapest útvonalon határozta meg. A csoport Szekszárdig akarta elvinni a pénzt, de ezt a front gyors közeledte miatt megghiúsult. Takács (1984), 157.

A Vörös Hadsereg 1944. október 5-6-án éjjel áttörte a német és magyar védelmi vonalakat és két nap alatt elérték Szentes külterületét.¹² Október 6-án éjjel Szentes ellen bombázást hajtott végre a 2. Ukrán Front 5. légi hadserege 2 db PO-2-es típusú géppel.¹³ A célpont a MÁV motorgarázsa és a vasútállomás volt, mivel ennek bombázásával megbénítható lett volna a város közlekedése. A bombák azonban célt tévesztettek és a közeli lakóházakra zuhantak.¹⁴ A szovjet csapatok 2. Ukrán Fronthoz tartozó egységeit Govorunenok¹⁵ tábornok vezette.¹⁶ A védelmet Tomka Emil¹⁷ őrnagy 2/1 huszárhadosztálya valamint Idrányi Ferenc¹⁸ alezredes 2/2 huszárhadosztálya látta el a város körül.¹⁹ Tomka Emil naplójából tudjuk, hogy a harcok Szentes körül és a városban jóval nagyobb méretűek voltak, mint amit az eddigi helytörténeti szakirodalomban megjelentettek.²⁰ Szentes külterületét október 8-án érték el a szovjet csapatok, a reggeli órákban. Több oldalról indították meg a támadásaikat. A berekháti vasútállomás környékén a magyar csapatok 6 db T-34-est²¹ lőtték ki, eközben a folyamatos szovjet támadások során, a páncéltörő ágyúikat a huszárok mind elvesztették. Ezután a városközpont felé hátráltak. A 2. század szintén kilőtt 4 db harckocsit. Tomka Emil leírja, miután elveszítették az összes páncéltörő fegyverzetüket, megkapták a parancsot a visszavonulásra utcai harccal.²² A visszavonulás gyorsan és kaotikusan zajlott le, ahogyan Tomka Emil is írta naplójában: „Az északról előretörő ellenség lövedékei és aknaszilánkjai jégeső módjára pattogtak az aszfalton

¹² Ekkor bontakozott ki az alföldi páncélos csata nagyváradi szakasza. Erről az időszakról bővebben lásd: Számvéber (2007), 67-78.

¹³ Polikarpov 2 többcélú, kétfedeles szovjet repülőgép, melyet 1928-tól az 1950-es évek közepéig gyártottak. Tömege 770 kg, csúcsebessége 150 km/h volt. A háború előtt iskolagép, a háború alatt futár, sebesültszállító valamint éjszakai könnyű bombázó feladatokat is ellátott. A szovjet hadseregben a németek által csak „éjjeli boszorkáknak” nevezett női alakulatok is ezzel a típussal repültek. A típusról bővebben lásd: <https://www.masodikvh.hu/haditechnika/repulogepek/szovjet-repulogepek/1932-polikarpov-po-2-futarfelderitgep> Letöltés időpontja: 2019. 02.20. 15:05; A gépről lásd képek 2. kép.

¹⁴ 1944. október 6-a és 9-e között Pusztai János összesítése szerint összesen 9 polgári áldozata volt a repülőgép támadásoknak Szentesen. A bombázás részleteiről bővebben lásd: Pusztai (2004), 14.

¹⁵ Személyéről életrajzi adat nem lelhető fel.

¹⁶ Fodor (2010), 247.

¹⁷ Tomka Emil Kis Ernő aradi vértanú dédunokája. Németh (2001), 23.

¹⁸ Idrányi Ferenc (Hernádszentandrás, 1902. július 2. - ??). A Ludovika akadémián avatták hadnaggyá 1924-ben. 1944. január-1-től alezredes. Hadművelési segédtsízt 1944. május 1-től a lovashadosztály-parancsnokságán, majd 1944. augusztus 1-től a 2/II. huszárhadosztály parancsnoka. 1945. február 8-tól a 4. huszárezred törzspótszázad parancsnoka. Életrajza Németh (2001), 89.

¹⁹ A Szentes körüli hadműveletekről készült rajz megjelent: Németh (2001), 88. valamint lásd 1. kép.

²⁰ „A város északi részén, a Nagygyörgös és a Borza utca környékén utcai harcok fejlődtek ki. A szovjet tüzérség a várost a Vásárhelyi utcáról lőtte.” Balázs (1986), 212.; ”1944. október 7-én estére Szentes népe számottevő katonai védelem nélkül maradt, ami megkönnyítette ugyan az oroszok számára a város elfoglalását, de egyben biztosította a front gyors átvonulását, megmentette a várost a harcok okozta közvetlen károktól” Takács (2000) 229.

²¹ A szovjetek által használt közepes harckocsinak a háború során több variánsa is készült. Tömege 26,5 tonna, páncélzata 47 mm, sebessége pedig 53 km/h volt. Hosszú ideig maradt hadrendben. A T-34/85-ös variáns az 1956-os forradalom leverésekor is megjelent Budapest utcáin. Utolsó harci tevékenysége az 1990-es délszláv háborúkhöz köthető. Bővebben lásd: <https://www.masodikvh.hu/haditechnika/pancelosok/harckocsik/szovjet-harckocsik/2300-t-34-sorozat> Letöltés időpontja: 2019.02.20. 15:20; Lásd képek 3. kép

²² Németh (2001), 90-91.

és a háztetőkön és mindez azt eredményezte, hogy a küzdők legnagyobb része ész nélkül futott a vezetéklovak után a Tisza-part felé. ... Alig haladtunk 100 m-t, befordult egy T-34-es, megállt a hídnál és végiglőtte az utat.”²³ Az este folyamán a szűk hídfőben még két T-34-est lőttek ki páncélökllel a honvédek, majd a hídfőt elkezdték kiüríteni. „Ez sem ment ellenben simán, mert a 6. század fele még a túlparton tartózkodott, mikor a hidat utászaink felrobbantották.”²⁴ A leszakadt 6. század huszárjai az éjszaka folyamán csónakokkal keltek át a túlpartra.²⁵ Az itt harcoló szovjet katonák visszaemlékezéseiből²⁶ is kiderült, hogy Szentes környékén és a városban is történtek fegyveres összecsapások. Vszevolod Golubkov²⁷ visszaemlékezésében a következőt írta. „Resetnyikov és Tolsztüh rövid tanácskozás során azt a megoldást választották, hogy a páncélosok és az önjárók lövegeiből rövid ideig tartó tüzérségi előkészítést végzünk és az aknavetőök ösztüze után behatolunk a városba, ott utcai harcokba bocsátkozva észak-nyugat felé távozzunk a város határába és tovább megyünk a Tiszához átkelőhelyet foglalni.”²⁸ A frontvonal fokozatosan egyre távolodott Szentes térségétől.

A Vörös Hadsereg hamar hozzákezdett a városi közigazgatás helyreállításához. A városházán 1944. október 10-én kinevezték az új polgármestert, dr. Négyesi Imrét,²⁹ aki megkezdte a városi intézmények újjászervezését. A szovjet parancsnokság 1. számú parancsa elrendelte, hogy a hatóságok, hivatalok, kereskedelmi és iparvállalatok folytassák működésüket, nyissák meg a kórházakat, az iskolákat, a templomokban zavartalanul tartsák meg az istentiszteleteket.³⁰ A hadsereg ellátásának igényei is hamar megjelentek. A Szentesen állomásozó katonai parancsnokság a város felé 1944. október 16-án benyújtotta a „felszabadító”

²³ Németh (2001), 92.

²⁴ Németh (2001), 94. A tiszai vashíd németek illetve magyarok általi felrobbantásával kapcsolatban több teória is született. Erről bővebben lásd: Fodor (2010), 249-250.

²⁵ Németh (2001), 94.

²⁶ A Szentesi Levéltár Kézirattárában két katona 1984-es levél formájában történő visszaemlékezésére találtam rá. Egyikük Vszevolod Filippovics Golubkov életrajzát lásd később, valamint Ervand Szaribekovics Akopján. Utóbbi katona személyéről életrajzi adat nem lelhető fel. Emellett a visszaemlékezésekben feltűnik még Vaszilij Pavlovics Tolsztüh hadnagy és Antonyina Tyerentyevna Muszatyenkó ápolónő, akiknek személyéről életrajzi adatot nem találtam.

²⁷ Vszevolod Filippovics Golubkov. 1925-ben született Kijevben. 1942-ben fejezte be középiskoláját Balasovban. A hadseregbe 1943-ban hívták be. Önjáró tüzérségi tanfolyamra küldték. Az év végén a 2. Ukrán Front 18. harcokosi hadtest, 5. gárda páncélos hadseregének 1438. önjáró tüzérségi ezredébe került. Szentesen sebesült meg, mellyel véget ért számára a háború. A Szentes körüli harcokért megkapta a Szovjetunió Hőse kitüntetését. 1946-1951-ig egy nem megnevezett egyetemet végzett el. Zaporozsjében és a Krímben főmérnöként dolgozott 1981-es nyugdíjazásáig. MNL CSML SZFL Kézirattár F/3 doboz. Szentes felszabadítói.

²⁸ A szövegrészletben megemlített Resetnyikov személyéről életrajzi adat nem lelhető fel. MNL CSML SZFL Kézirattár F/3 doboz. Szentes felszabadítói.

²⁹ 1876. december 3-án született Szentesen. 1919-től 17 éven át 1936-os lemondásáig a város polgármestere, ezután nyugállományba vonult. A szovjet városparancsnokság nevezi ki újból polgármesterré. 1945. december. 15-én hunyt el. Életrajzát bővebben lásd: Szentesi Élet XXXVII. évfolyam 49. és 50. szám 2. oldal: Labádi, Lajos (2005): Százharminc éve született dr. Négyesi Imre I.-II.; Dr. Négyesi Imre portréját lásd 4. kép.

³⁰ A szovjet parancsnokság 1. számú parancsát a levéltárban nem leletem meg, azonban Schneider Miklós kéziratában leírta. Schneider (1964), 12.

hadsereg szükségleteinek listáját. A polgármester hirdetményt tett közzé, miszerint a felesleges ruhákat szolgáltatassa be a lakosság.³¹ Azt is jelezte, hogy „...amennyiben a fentiek értelmében a beszolgáltatást nem eszközölnék, úgy az orosz katonai parancsnokság karhatalommal fogja a fenti ruházati cikkeket házanként összeszedni...”.³² 1944. október 23-án egy újabb hirdetményben hívta fel a polgármester a fényképezőgépek beadására a lakosság figyelmét, valamint azokat a lakosokat is felszólította, akik nem szolgáltatták be lábbelijüket, azt haladéktalanul tegyék meg, „mert mulasztásukból igen nagy kellemetlenségek származhatnak”.³³ A városparancsnokság 2. számú parancsa értelmében a Szovjet Katonai Parancsnokság által kinyomtatott pengőt el kell fogadni a lakosságnak. Egy hadipengő megfelelt egy magyar pengőnek. Az árdragítást elkövetőket haditörvényszékekkel is megfenyegették. A lakosság nem szívesen fogadta el a hadipengőt.³⁴

A frissen megszálló szovjet és román³⁵ katonasággal nem volt felhőtlen a viszonya a szentesi lakosságnak. A katonák által Szentes kül- és belterületén elkövetett rablásokról a szentesi levéltári adatok tudósítanak. A polgármesteri hivatalban 1944. november 16-án mezőőrök jegyzőkönyvét vették fel, melyben leírják, hogy külterületen „... állandóan román és orosz katonák járkálnak tanyáról tanyára, a tanyai lakosságot állandóan rettegésben tartják és a tanyákban található mindenféle jószágot és ruhaneműket elrabolnak”. Azt is jelentették, hogy ezek a csoportok miután kiraboltak egy területet továbbállnak, és máshol folytatják tevékenységüket.³⁶ Ezekről a katonákról egy kimutatást is készített a város 1944. november 21-én. Ebben a dokumentumban feltüntették pontosan hol, és hány fő orosz és román katona tartózkodik egy-egy tanyában. Az összesítés 5 helyszínen 20 főt említett.³⁷ Egy másik esetben Halász Mihály³⁸ szentesi gazdálkodó traktorát, majd később lovait tulajdonította el két román katona segítségével Molnár András.³⁹ A külterületiek életét az is nehezítette, hogy a szovjet katonák előszeretettel vadásztak a térségben nyulakra. Emiatt Nagyhegy ideiglenes

³¹ A lista 2 ezer pár csizmát, 2 ezer katonablúzt, 2 ezer derékszíjat, 2 ezer sapkát, 2 ezer inget, 2 ezer lábravalót és 2 ezer kapcát tartalmazott.

³² MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2845/1944.

³³ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2845/1/1944

³⁴ 1945-ben az újjáinduló sajtó foglalkozott rövid hírek formájában a szovjetek által kibocsájtott pengővel. A kommunisták lapja, a Magyar Alföld megjegyezte, hogy sok helyen nem fogadják el ezeket a pénzeket, holott ezek egyenértékűek a magyar fizetőeszközzel. Magyar Alföld 1945. március 22. I. évf. 39. szám. 4. oldal (szerző ismeretlen)

³⁵ Románia 1944. augusztus 23-ai kiugrást követően átállt, és hadat üzent a tengelyhatalmaknak. A román csapatok 2. Ukrán Front alárendeltségébe kerültek Magyarországra és azután Szentesre is. Számvéber (2007), 10.

³⁶ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok 2861/4/1944.

³⁷ Ebből 6 orosz és 6 román katonát azonosít. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/6/1944

³⁸ Személyéről életrajzi adat nem lelhető fel.

³⁹ „F. évi nov. 11-én a délutáni órákban Kistőke 311 sz. alatti tanyáján egy Molnár András nevű kunszentmártoni ember két román katonával és tulajdonát képező traktort elvitték.” MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/3/1944.

hegyközségi elnöke kérte 1944. december 28-án a polgármestert, hogy hasson a szovjet parancsnokságra, mivel a katonák veszélyeztetik a lakosságot a vadászatok során.⁴⁰

Belterületen sem volt jobb a helyzet, mint azt egy 1944. november 17-én felvett jegyzőkönyv is tanúsítja. A római katolikus iskola igazgatója, Kréter Gyula⁴¹ elmondása alapján, fél 8-kor orosz katonák jelentek meg az iskolában, és a tantermekbe bejutva a „*táblákat összeirkálták, az ott lévő iskolai iratokat, naplót, könyveket, füzeteket és általában amit ott találtak részint széthányták, részint elvitték*”. Emellett elvitték az iskola kevés tüzelőjét is. Azt is elmondta, hogy a diákok rettegnek a kellemetlen esetek miatt, a szülők pedig nem hajlandók gyermekeiket ilyen körülmények között iskolába járatni.⁴²A tüzelőt egy másik esetben a városháza udvarán elszállásolt szovjet csapatok vitték el. Egy 1944. december 1-én felvett jegyzőkönyv szerint, a beszállásolt „autós osztag” 8 köbméter fát ezen kívül 36 db 6-8 m hosszú fenyődrugát,⁴³ faliórát, fűrész és vésőket vittek el, összesen 3 ezer pengő⁴⁴ értékben. A dokumentum végén a polgármester kéri a parancsnokságot, hogy a beszállások alól mentesítsék a városháza udvarát és az ott lévő tűzoltó színeket, mert „*a katonai igénybe vételek miatt tűzoltó felszereléseink már háromnegyed-részben hiányoznak*”.⁴⁵ A kulturális intézmények is megsínylették a szovjet és román katonák beszállását. Ezt bizonyítja egy 1944. december 12-én felvett jegyzőkönyv, melyen jelen voltak a városi kertész Gulyás János⁴⁶ és a múzeum akkori könyvtárosa Temesváry Lajos⁴⁷. Elmondták, hogy a Széchenyi ligetben lévő Csongrád Vármegyei Múzeum (ma: Koszta József Múzeum) helyiségeit felfeszítették és katonai célokra használatba vették. A jegyzőkönyvben hivatkoznak egy autós osztagra, melynek parancsnoka, ígéretet tett, hogy a múzeum vagyontárgyaiban nem keletkezik kár.

⁴⁰ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/12/1944.

⁴¹ A háború előtt tanító. A háborút követően a római katolikus iskolai oktatást újraindítja Szentesen. Dr. Négyesi Imre nevezte ki ideiglenes igazgatónak, majd 1946.ban kapta meg a végleges kinevezését az intézmény élére. Historia Domus (1944-1945), 9-10.

⁴² MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/5/1944.

⁴³ Drugán: nagy vastag faszál, amelyen a dohányt szárítják. Szinnyei (1893-1896), 430.

⁴⁴ A Horthy korszakban az ember havi „200 pengő fixszel” tényleg könnyen viccelt, mint azt Balogh Béla Havi 200 fix című filmjének ikonikus slágerében hallható volt. Az 1939-es évben egy szegény mezőgazdasági munkás órábéra 50 fillér volt. Egy városi szakképzetlen munkásnak minimum fizetése pedig napi 80 fillér volt. 1 kg kenyér 1939-ben 38, míg 1943-ban már 58 fillér. https://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/05/20/a_horthy-korszak_legszegényebb_emberei Letöltés időpontja: 2019. 02.21 10:00; A múzeumi belépők ára 1944-ben 10, 30 és 60 fillérbe kerültek. Ezek alapján az elrabolt 3 ezer pengő értékéből, a legolcsóbb jeggyel 30 ezer, a legdrágább jeggyel pedig 5 ezer látogató tudta volna megnézni a múzeumi kiállításokat. MNL CSML SZFL VIII. 701, Csongrád Vármegye Múzeumának, 1951-től Koszta József Múzeum iratai szám nélkül /1944.

⁴⁵ Ennek a jegyzőkönyvnek az érdekessége, hogy feljegyezték az alakulat autójának a rendszámát is. Ezek a B-1-38-99, B-1-39-02 és a D-1-39-65-ös rendszámokat viselték. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2940/1944.

⁴⁶ Személyéről életrajzi adat nem lelhető fel.

⁴⁷ 1881. december 2-án született Szentesen. Elemi iskolai tanítói oklevéllel rendelkezett. Állami szolgálatban 1901. szeptember 1-én kezdett dolgozni. 1942. március 1-én került a múzeum könyvtárába. MNL CSML SZFL VIII. 701, Csongrád Vármegye Múzeumának, 1951-től Koszta József Múzeum iratai 32/1947.

Ezzel ellentétben addigra a képtárat kiürítették és a néprajzi osztályt feldúlták. A jegyzőkönyvben nem nevezik meg melyik alakulat volt ide beszállásolva, csak annyit írnak le, hogy egy őrnagy azt ígérte, hogy a múzeumban kár nem fog esni. Az sem derül ki világosan, hogy ezeknek a katonáknak a beszállásolása közben, vagy azután lett kiürítve a képtár és feldúlva a néprajzi osztály. A könyvtáros elmondta, hogy a szovjet katonák előtt román katonák is tartózkodtak az épületben, majd távoztak. Minden esetben, amikor a katonák elhagyták az épületet, az ajtókat beszögelték, mivel addigra már a záruk és ajtók fel voltak törve.⁴⁸Ezeket a jegyzőkönyveket ugyan felvették, de 1944-ben nem lett semmilyen jogi következménye egyik ügynek sem.

Közállapot

Az év végére a közállapot normalizálódni kezdett. Szentest nem érte nagyobb anyagi veszteség a háború során. Egyetlen nagy háborús kára a városnak a Tiszán lévő vashíd felrobbantása volt. A szovjeteknek is fontos volt a híd újjáépítése, amihez sok munkásra volt szükség. A munkásokat hirdetmények alapján toborozta a polgármester. Az első felhívást 1944. október 31-én tette közzé. Ekkor 10 napon keresztül 3000 emberre és 400 igás fogatra volt szükség a munkálatokhoz. A polgármester a dokumentumban a lakosságot először halálos büntetés terhe mellett, majd ezt áthúzták ceruzával és fölé írták, hogy súlyos büntetés terhe mellett kötelezte a híd javítási munkálatain való részvételére.⁴⁹A lakosság egy része vonakodott kivonulni, ezt bizonyítja egy polgármester által a rendőrség számára összeállított lista is azokról, akik nem jelentek meg a munkanapokon.⁵⁰1944. november 13-án már minden munkaképes korú férfit és nőt behívtak. A férfiakat 16-70 éves kor, míg a nőket 16-50 éves kor között. Az összegyűlt emberek a városháza és a megyeháza sarkánál gyülekeztek majd együtt mentek ki a hídroz. A polgármester a dokumentum végén megjegyzi: *„Amennyiben ezen felhívásom sikertelen maradna vagy nem kellő sikerrel járna, úgy az orosz parancsnokságtól nyert hatalmamnál fogva a legerélyesebb intézkedésektől sem riadnék vissza.”*⁵¹ A polgármester felhívásaira sem gyűlt össze a megfelelő mennyiségű munkás, ezért 1944. november 15-én egy újabb hirdetmény tudatja a lakossággal, hogy a mai naptól a hídnál

⁴⁸ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2962/1944.

⁴⁹ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/1944.

⁵⁰ A listán 36 név szerepel a lakhelyükkel feltüntetve. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/1/1944.

⁵¹ MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/2/1944.

dolgozók fizetést kapnak.⁵² A hídépítés ügyében 1944-ben még több hirdetmény jelent meg, és munkásokat igényeltek Mindszentről és a távoli Hódmezővásárhelyről is.⁵³ A híd helyreállítása azonban még elhúzódott egészen 1946 decemberéig.⁵⁴

A közbiztonság a háborút követő időszakban nem volt megfelelő, kevés és rossz kiképzésű polgárőr felügyelte a rendet a városban. A Vörös Őrség 1944. október 12-én alakult meg id. Karai Lajos⁵⁵ vezetésével, összesen 35-40 fővel rendelkeztek.⁵⁶ A költségeket és a fizetésüket a város adta. A rendfenntartókat kezdetben fehér, később nemzeti színű karszalaggal különböztették meg. Főként raktárakat őriztek, valamint orosz katonákkal járőröztek.⁵⁷ A közbiztonságot azonban, mint azt már a jegyzőkönyvekből is láthattuk nem sikerült megszilárdítani 1944 végéig.

Politikai helyzet

A pártok a háborús front elvonulását követően Szentesen is elkezdtek újjáalakulni. Elsőként a kommunista párt szentesi szervezete alakult meg 1944. október 12-én, ekkor még nem a Magyar Kommunista Párt néven, hanem Magyarországi Kommunisták Szentesi Pártjaként jelentek meg.⁵⁸ Első titkár Vecseri Bálint,⁵⁹ helyettese Mikecz János⁶⁰ volt. A párt tagjai a háború előtt döntően a szociáldemokrata párt tagjai voltak. Székházuk a Kossuth téren lévő Gazdasági Egyesülettől⁶¹ lefoglalt épület lett.⁶² A kommunisták nagy hangsúlyt fektettek a

---

⁵² A hirdetmény végén megjelenő mondat is árulkodik arról, hogy kevesen jelentek meg a munkaalkalmakkor. „Felkérem a közönséget, hogy most már munkaalkalom miatt is minél számosabban és önkéntesen is jelentkezzenek a tiszai hídnál végzendő munkálatokra.” MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/3/1944.

⁵³ Mindszenti előjáráságtól kéri a szentesi polgármester, hogy munkásaiknak a kenyeret szállítsák a városházára. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/6/1944; Hódmezővásárhely polgármesterétől kér 400 munkást a vashíd építéséhez a szentesi polgármester. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/8/1944

⁵⁴ A Délmagyarország 1946. december 7-ei számának 2. oldalán számolt be egy rövid hírben a híd december 15-ei megnyitásáról. Délmagyarország 1946. december 7 III. évf. 276. sz. 2. o. (szerző ismeretlen)

⁵⁵ Személyéről életrajzi adat nem lelhető fel.

⁵⁶ Balázs (é.n.), 48.

⁵⁷ Takács (1984), 170-171.

⁵⁸ Takács (1984), 162.

⁵⁹ A két világháború között a szentesi illegális kommunisták vezetője. Foglalkozását tekintve kubikus. Balázs (1986), 213.

⁶⁰ 1905-ben született Szentesen. Illegális kommunista, 1944 áprilisában őrizetbe vették és több társával együtt internálták. A szovjet megszállást követően a szentesi MKP szervezetének egyik létrehozója. Később Kaposvárra került és a város tanácselnöke lett. Bálint (2009), 379.

⁶¹ A két világháború között működő Gazdasági Egyesület, mely a gazdálkodókat segítette. Feladata volt, hogy műtrágyát kölcsönzött, vagy éppen permetezőgépet vásárolt. Működéséről bővebben lásd. Olasz (2001), 241-338.

⁶² Takács (1984), 161.

szakszervezetek létrehozására is, melyek jórész 1944 végén jöttek létre.⁶³ 1944. október 18-án elsőként és egyedülként a városban megjelent lapjuk a Magyar Népakarat is, mely azonban csak néhány számot élt meg, utoljára október 27-én jelent meg.⁶⁴ A kommunisták ifjúsági szervezete a Kommunista Ifjúsági Szervezet 1944. december 25-én nagygyűlést tartott a Tóth József színházteremben.⁶⁵ Később 1945. január 22-én a szervezet nevét megváltoztatják Demokratikus Ifjúsági Szövetséggé.⁶⁶

A Szociáldemokrata Párt 1944. december 6-án alakult újjá. Első nagyobb rendezvényüket a Tóth József színházteremben tartották.⁶⁷ A Bocskai utcai munkásotthonban kezdték meg működésüket. A szociáldemokraták szorosan együttműködtek a kommunistákkal.⁶⁸

A Független Kisgazda Párt szentesi szervezete a szociáldemokratákkal egy időben kezdte meg működését.⁶⁹ Első felhívásukat 1944. december elején a Szervező Bizottság adta ki, mely tartalmazta a párt céljait. Ezekben egy új nemzeti, független és demokratikus Magyarország megteremtését tűzték ki.⁷⁰

A Szabadelvű Demokrata Párt 1944. december 12-én alakult meg. Céljuk a demokratikus és független Magyarország megteremtése volt. A párt tagjai a kisiparosok és kiskereskedők közül kerültek ki, így a párt céljai között szerepelt az ipar és kereskedelem fellendítése.⁷¹

Az országos politikától 1944 decemberéig Szentes nagyrészt el volt vágva. A városnak nem voltak újságjai, kivéve a kommunisták rövid ideig működő lapját, és rádiója sem. Az országos politikába Magyar Nemzeti Függetlenségi Front 1944. december 2-ai létrejöttét

---

⁶³ A szakszervezetek döntően 1944 végén jöttek létre. Ezek közül a fontosabbak az Élelmezési Munkások Szakszervezete (1944. december 8.), Faipari Munkások Szakszervezete (1944. december 12), Nyomdászok Szakszervezete (1944. december 17.). Az 1945-ben létrejött szakszervezetek pedig, Ruházati Munkások Szakszervezete (1945. január 5.) és Földmunkás Szövetség (1945. március 11.). A szakszervezeteket a Szakszervezeti Titkárság fogta össze, melynek 1945. április 18-i jelentése szerint Szentesen 18 szakszervezet működött, összesen 3898 fővel. Balázs (1986), 214.

⁶⁴ A helyi sajtó 1945-ben indult újra Szentesen. A Magyar Népakaratot nem sikerült megtalálni a levéltárban. Egyetlen levéltári forrás említ egy kommunista újságot. Erre egy levelezésben találtam rá, mely a szentesi és kecskeméti polgármester között jött létre. Kecskemét polgármestere azt is megkérdezte, hogy Szentesen megjelenik-e újság 1944 decemberében. Dr. Négyesi válaszában leírja, hogy a megszállás után megjelent egy kommunista lap, de azt valamiért megszüntették. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2947/1944.; Takács (1984), 162.

⁶⁵ A színházterem a Petőfi Szálló szerves részeként, Komor Marcell budapesti építész tervei alapján 1900 őszére, magyaros szecesszió stílusában épült meg. A színháztermet 1909-ben nevezték el Tóth Józsefről Szentes jeles szülöttjéről, aki a Nemzeti Színház színésze volt a XIX. században. Vigh (2000), 400.

⁶⁶ Balázs (1986), 215.

⁶⁷ Balázs (1986), 213.

⁶⁸ Takács (1984), 189.

⁶⁹ Pontos adatot nem találtam róla, hogy mikor alakult meg a párt, azonban dr. Négyesi a kecskeméti polgármesternek írt válaszleveléből kiderült, hogy 1944. december 12-én már biztosan működött, mivel a szentesi polgármester munkáját segítették tagjai. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2947/1944.

⁷⁰ Takács (1984), 190.

⁷¹ Takács (1984), 190.

követően kapcsolódott be Szentes.⁷² Itt másnap született döntés arról, hogy a városok hozzák létre saját Nemzeti Bizottságaikat. A szentesi Nemzeti Bizottság első ülését 1944. december 26-án a kommunista párt székházában tartotta meg. Elnöke Vajda Imre lett. A bizottságba a pártok meghatározott számú képviselőt küldtek.⁷³ A baloldali túlsúly a Nemzeti Bizottság fennállása során végig megmaradt.⁷⁴

Az országos történések 1944 decemberéig nem értek el a városig, Szentes függetlenül működött politikailag és gazdaságilag. Hiány volt élelmiszerből, tüzelőből és ruházatból is a folyamatos katonai igények miatt.⁷⁵ Az iskolák 1944. október végén és november elején újra megkezdték működésüket, azonban a tüzelőhiány és a tél közeledte miatt szünetet rendeltek el.⁷⁶ A hivatalok működése is gyorsan megindult, azonban itt is a tüzelőhiány okozta a problémát. Emiatt a hivatalok nyitvatartási idejét is korlátozták. A külterületi katonai fosztogatások és lövöldözések miatt a lakosság nem mert kimenni földekre, hogy elvégezzék a mezőgazdasági munkákat. A háború előtt megművelt területek mindössze 6-10%-át sikerült bevetni 1944-ben.⁷⁷ Az egészségügy tekintetében az elmenekült és a fronton szolgálatot teljesítő orvosok miatt orvoshiány alakult ki. A városban lévő 8 gyógyszertár közül mindössze 1 működött.⁷⁸ Az egyházi hitélet is újraindult. Egyedül Fejes Sándor a katolikus egyház papja maradt a városban. A háború utáni első istentiszteletre Szentesen 1944. október 11-én került sor.⁷⁹

Összegzés

Mindent összevetve Szentes 1944. október 8-tól sok nehézséggel nézett szembe az 1945-ös év beköszöntéig. A város szerencsésnek mondhatta magát, hogy néhány intézményen és házon kívül helyrehozhatatlan kárt nem szenvedett. A közigazgatást újra kellett építeni, ebben

---

⁷² A szegedi Nemzeti Színházban alakult meg a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.

⁷³ A pártok közül az MKP 3, az SZDP 2, az FKGP 2, a szakszervezetek pedig 2 főt (ebből 1 fő kommunista egy fő szociáldemokrata) delegáltak.

⁷⁴ Balázs (1986), 215-216.o.

⁷⁵ A kenyér és húsellátás 1944 végére akadozott. Takács (1984), 176.; Dr. Négyesi Imre a kecskeméti polgármesterek írt válaszlevelében így jellemzi a szentesi lakosok életszínvonalát 1944 végén. „A lakosság életszínvonala alacsony. Lefekszünk alkonyatkor, felkelünk amikor világosodni kezd.” MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2947/1944

⁷⁶ A szünet 1944. december 23 – 1945. január 3-ig tartott. MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2995/1944.

⁷⁷ Takács (1984), 180-181.

⁷⁸ Az általános gyógyszerhiány miatt a gyógyszertárakba sem jutott elég orvosság. Takács (1984), 182.

⁷⁹ Takács (1984), 184.

nagy érdemei voltak dr. Négyesi Imrének. A közbiztonságot az év végéig elkezdték ugyan újjászervezni, de azt, ahogy a jegyzőkönyvekből is látszott, még nem sikerült teljes mértékben megteremteni. Emiatt a mezőgazdasági termelés sem alakult jól, mivel az emberek féltek kimenni földjeikre, ezért a város az év végére már élelmezési gondokkal küzdött. Az iskolák ugyan újranyitották kapuikat és megindult a hitélet is, de a tüzelőhiány miatt a lakosság mindennapi élete nagyon nehéz volt. A pártok fokozatosan újjáalakultak és december végére már a szentesi Nemzeti Bizottság is megkezdte működését, így Szentes újra bekapcsolódott az országos politika eseményeibe.

IRODALOM:

Balázs, György (1986): A Nemzeti Bizottság szerepe a közigazgatás és az állami szervek megszervezésében és irányításában Szentesen 1944 és 1948 között. In: Blazovich, László (szerk.): Tanulmányok Csongrád megye történetéből X., Szeged: Csongrád Megyei Levéltár, 211-239. p.

Balázs, György (é.n.): A Nemzeti Bizottság és a forradalmi szervek megalakulása és működése Szentesen 1944. október 8-tól 1949. február 1-ig. Magyar Nemzeti Levéltár - Csongrád Megyei Levéltár, Szentesi Fióklevéltár (MNL CSML SZFL) Kézirattár.

Bálint, László (2009): Dadi Imre, a kommunista funkcionárius. In: Zombori, István (szerk.): A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve: Studia Historica 12. Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 377-407.

Fejes, Sándor feljegyzései 1944-1945: Historia Domus 3. kötet. MNL CSML SZFL Kézirattár.

Fodor, Péter (2010): A második világháború harci eseményei Csongrád városában és környékén (1944.október 7-12). In: Zombori István (szerk.): Studia

Historica 13. Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 243-268. p.

Halmágyi, Pál (1989): A Makó és környékéért vívott harcok 1944 őszén. In: Halmágyi Pál (szerk.): A Makói Múzeum Füzetei. 65., Makó: Makó Város Tanácsa V. B. Művelődésügyi Osztálya.

Labádi, Lajos (2000): Szentes vázlatos története. In: Kis-Rácz, Antalné - Labádi, Lajos –Vörös, Gabriella (szerk.): Szentes helyismereti kézikönyve I. Szentes: Szentes Város Önkormányzata és a Csongrád Megyei Levéltár. 99-199. p.

Németh, Péter (2001): Tomka Emil naplója (1944-1945), In: Németh Péter (szerk.): A Jósza András Múzeum Kiadványai 48., Nyíregyháza: Jósza András Múzeum.

Olasz, Lajos (2001): Szentes gazdasági élete a Horthy-korszakban (1920-1944). In: Labádi, Lajos (szerk.): Tanulmányok Szentes város történetéből, Szentes: Szentes Város Önkormányzata, 241-338. p.

Pusztai, János (2004): Fejezetek a szentesi repülés történetéből, VIII. rész Azúr égen kondenzcsíkok (1943-1944) In: Belvedere, 2004/5-6., 59-79.p.

Schneider, Miklós (1964): Az új élet megindulásának néhány kérdése Szentesen

1944. október – 1945. március. Kézirat,
Szentés, MNL CSML SZFL Kézirattár.

Számvéber, Norbert (2007): Az alföldi
páncélos csata, Harcok a Tiszántúlon 1944.
október. Budapest, Püedlo.

Szinnyei, József (1893-1896): Magyar
tájszótár. Első kötet. Budapest:
Hornvánszky Viktor Kiadása. 430. p.

Takács, Edit (1984): Szentés felszabadulása
és a népi demokratikus forradalom
kibontakozása. In: dr. Gaál Endre (szerk.):
Fejezetek Szentés forradalmi múltjából.
Szentés: Szentés Városi Tanács Művelődési
Osztálya. 147-194. p.

Takács, Edit (2000): Szentés 20. századi
története (1914-1990) In: Kis-Rácz,
Antalné - Labádi, Lajos –Vörös, Gabriella
(szerk.): Szentés helyismereti kézikönyve I.
Szentés: Szentés Város Önkormányzata és a
Csongrád Megyei Levéltár. 200-263. p.

Vígh, László (2000): Építészet –
Képzőművészet. In: Kis-Rácz, Antalné -
Labádi, Lajos –Vörös, Gabriella (szerk.):
Szentés helyismereti kézikönyve II.
Szentés: Szentés Város Önkormányzata és a
Csongrád Megyei Levéltár. 391-408. p.

Sajtóforrások

Délmagyarország 1946. december 7 III. évf.
276. sz. 2. p. (szerző ismeretlen)

Szentési Élet XXXVII. évfolyam 49. és 50.
szám 2. p.: Labádi, Lajos (2005):
Százharminc éve született dr. Négyesi Imre
I.-II.

Magyar Alföld 1945. március 22. I. évf. 39.
sz. 4. p. (szerző ismeretlen)

Online hivatkozás

<http://adatbazisokonline.hu/hu/adatbazis/minisztertanacsi-jegyzokonyvek-1867-1944/adatlap/59954> Letöltés ideje:
2019.02.15. 13:00

<http://www.hans-egebo.dk/Polikarpof.htm>
Letöltés ideje: 2019.02.20. 15:08.

<https://www.masodikvh.hu/haditechnika/repulogepek/szovjet-repulogepek/1932-polikarpov-po-2-futarfelderitgep> Letöltés
ideje: 2019. 02.20. 15:05

<https://www.masodikvh.hu/haditechnika/pancelosok/harckocsik/szovjet-harckocsik/2300-t-34-sorozat> Letöltés
ideje: 2019.02.20. 15:20

<http://mek.oszk.hu/05000/05068/html/>
Letöltés ideje: 2019.02.20. 15:22

https://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/05/20/a_horthy-

[korszak legszegényebb emberei](#) Letöltés

ideje: 2019. 02.21 10:00

<http://www.szentesinfo.hu/mozaik/kalendarium.htm> Letöltés ideje: 2019.02.22. 10:05

Levéltári forrás

Magyar Nemzeti Levéltár - Csongrád Megyei Levéltár, Szentesi Fióklevéltár (MNL CSML SZFL) Kézirattár, F/3 doboz. Szentes felszabadítói.

MNL CSML SZFL III. 2 A Kálmán család iratai. A szentesi tisztségviselők menekülése, a város kiürítése.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2707/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2730/3/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2807/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2845/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2845/1/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/1/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/2/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/3/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/5/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/6/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2858/8/1944

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/12/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/3/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/4/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/5/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/6/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2861/12/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2962/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2940/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2947/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2981/1944.

MNL CSML SZFL V. 177, Polgármesteri iratok, 2995/1944.

MNL CSML SZFL VIII. 701, Csongrád Vármegye Múzeumának, 1951-től Koszta József Múzeum iratai szám nélkül /1944.

MNL CSML SZFL VIII. 701, Csongrád Vármegye Múzeumának, 1951-től Koszta József Múzeum iratai 32/1947.

3. kép T-34-esek Magyarországon. Forrás: <http://mek.oszk.hu/05000/05068/html/>

4. kép dr. Négyesi Imre polgármester portréja. Forrás: <http://www.szentesinfo.hu/mozaik/kalendarium.htm>

Summary

In my study, I present everyday life of Szentes and its surrounding at the end of WWII until the beginning of 1945 when local circumstances began to normalize just before the front passage. In contrast to earlier local history works as the passage was rapid and free from fierce, the frontal march included significant battles that are mentioned in archive sources besides local *Historia Domus*. I present these clashes from the perspective of a Hungarian officer serving in Szentes area applying his diary entries. Then we can gain a clearer picture of the chaotic states at the end of 1944 on the basis of the records in the archives about plunders committed by Soviet and Romanian soldiers. In the study, I also mention the elimination of war damage and the re-establishment of the local administration in which Dr. Imre Négyesi's work takes meaningful part. I briefly refer to the re-establishment of local political parties. In this year, apart from releasing a few numbers of communist papers, the local press was not based in Szentes, so the period under discussion is based mainly on the sources found in the archives, works launched by former local historians and sources published about the town in larger papers of the region. I hope that with this study, a clearer picture of public and political life of Szentes after WWII will be presented through new and unpublished materials.